



POSUDEK HABILITAČNÍ PRÁCE

Název: Korelácie experimentu a teórie v (po)postmoderných stredoeurópskych literatúrach

Autor: Mgr. Marek Mitka, PhD.

Hned v úvodu posudku habilitační práce Mgr. Mareka Mitky, PhD., nazvané *Korelácie experimentu a teórie v (po)postmoderných stredoeurópskych literatúrach*, je nutno konstatovat, že nejde o monografickou studii s jednotnou metodologickou bází. Sám autor si je toho vědom („Uvedomujeme si, že predložená habilitačná práca neprezentuje jednoliatu teóriu či koncept“, s. 6¹), nicméně se snaží odkazovat na pojící faktory: „Nie je to len časová situovanosť rozoberaných autorov a náš dôsledne textový či až vecne štrukturalistický prístup k nim, ale aj určitá personálna prestopnosť či vzťahová kontinuitnosť: v druhej časti habilitácie totiž často píšeme o autoroch, ktorí kriticky reflektujú texty autorov z prvej časti. V neposlednom rade sa možno trochu neskromne nazdávame, že touto prácou zacielfujeme pozornosť odborného publika na vsutku pozoruhodné (miestami i kontroverzne vyznievajúce), no neraz prehliadané texty, koncepcie či prístupy k samotnému tvaru ako i povahe umeleckého diela v súčasných (po)postmoderných literatúrach.“ (S. 6) K provázání některých částí práce pak cílí několik poznámek pod čarou, ani tento pojící prostředek však není využit důsledně (viz poznámku 39 na s. 78, která nebere v úvahu, že v první části habilitační práce je důkladný výklad o tvorbě Bally a Tomáše Horvátha). Práce také nemá (ani nemůže mít) žádný shrnující závěr. Jde prostě o soubor studií, tu více, tu méně propojených některými aspekty. I soubor studií však může být legitimním podkladem pro habilitační řízení, proto považuji snahy o dodatečné stmelování jednotlivých výkladových segmentů a markýrování celistvosti za zbytečné plýtvání časem i energií.

¹ Předložená práce není bohužel paginována, odkazy na strany jsou tedy pouze orientační na základě zvoleného zobrazení v textovém editoru. Stránkové údaje v obsahu jsou zavádějící.



Obzvlášť je-li habilitant schopný produkovat nezpochybnitelně erudovaný a přínosný výklad, jak dokládají hlavně kapitoly, v nichž se Mitka zabývá historií a teorií experimentální literatury, a to jak v souřadnicích mezinárodních, tak v rámci slovenské literatury. Správně přitom identifikuje, že pojem experimentální poezie je o poznání předmětně i reflexně dotovanější než pojmová paralela experimentální próza. (Dodejme, že jistá opatrnost, s níž Mitka toto označení používá, respektive se zdráhá ho používat, viz s. 6 a 23, není rozhodně opodstatněná.) Obzvlášť přínosná je pak snaha o docenění tvůrčího odkazu výtvarníka a básníka Milana Adamčiaka. Promyšlená a nosná je habilitantova komparace a usouvztažnění pojmů „hra“ a „experiment“ (viz s. 26–27).

Mitka je silný především v konkrétních analýzách a interpretacích, a to i v případě tak obtížně uchopitelných a výkladově postižitelných textů, jaké vytvářejí Tomáš Horváth a Balla (mimoходом: to je umělecké jméno, pod nímž svá díla vydává autor s občanským jménem Vladimír Balla – Mitkovo uvádění křestního jména Vladimír či jeho iniciály v závorce proto považují za redundantní). Individuální autorské (respektive textové) charakteristiky, rozborů a výkladů Mitka věnuje dílům Jáchyma Topola, Edmunda Hlatkého, Ziemowita Szczereka, Pétera Esterházyho, Michala Ajvaze, Mariana Pally a už jmenovaných Bally a Tomáše Horvátha, přičemž se snaží alespoň ve stručnosti zmiňovat kontext souvisejících děl či autorů ze slovenské, české, polské i maďarské literatury. To je ovšem prostor svádějící k doplňování o další a další jména či názvy v přímé úměře na recipientově sečtěllosti i preferencích. U vědomí takřka neomezených možností v tomto počínání přičiním připomínku toliko dvou autorů ze slovenské literatury, kteří by v dané souvislosti neměli absentovat, a sice Róberta Gála (*Krídlovanie, Agnomia*) a Pavla Vilkovského (*Krutý strojvodca, Krásna strojvodkyňa, krutá vojvodkyňa*).

Mitka si dokáže poradit, byť s jistými rezervami, i s takovým knižním „úletem“, respektive provokací, jakým je svazek stran pokrytých nejružnějšími seskupeními písmen bez identifikovatelného významu vydaný Marianem Pallou pod titulem *Njkkpúúp kkléedc*. Habilitant v daném případě zcela správně uvažuje o hudebních experimentech Johna Cage, Karlheinz Stockhausena, Steva Reicha či



Philipa Glasse, popřípadě o vizuálních prezentacích Pallova díla, tyto úvahy by však ještě mohl a měl argumentačně vyztužit odkazem na skutečnost, že Palla je vystudovaný hudebník, dlouholetý člen orchestru Janáčkovy opery v Brně, a také uznávaný výtvarník, který působí na Fakultě výtvarných umění VUT ve stejném městě. Svůj význam má i fakt, opět zmíněný také v Mitkově výkladu, a sice že referenci o autorovi na obálce dotyčné knihy napsal Jiří Valoch – jen by mělo být ještě zdůrazněno, že Valoch je mimo jiné jedním z českých vyznavačů a propagátorů lettrismu.

Kapitola nazvaná *Naratívne a literárnoteoretické korelácie diskurzivity* v románech S. Rakúsa, otevírající druhou část Mitkovy habilitační práce, by stejně tak mohla uzavírat část první, protože analytická a interpretační reflexe volné prozaické trilogie Stanislava Rakúse, složené z románů (ano: románů, Mitkou použité genologické označení „románové novely“ vyprodukované původně Vladimírem Barboríkem je naprosto mylné a zavádějící) *Temporálne poznámky*, *Nenapísaný román* a *Excentrická univerzita* je totiž uvedeno stručnou charakteristikou Rakúsova teoretického uvažování o literatuře. Mitka se sice v této kapitole dopouští kromě zmíněné chybné genologické klasifikace ještě dalších nepřesností, např. jen menší část autorovy tvorby patří do tzv. univerzitního románu (srov. s tvrzením na s. 76), vztáhnout toto označení i na *Temporálne poznámky* představuje vskutku voluntaristické počínání, ale celkově lze habilitantovy postřehy, komentáře a závěry inspirované zmíněnou trilogií považovat nejen za akceptovatelné, ale i výstižné.

Ve druhé části habilitační práce nesoucí titul *Korelácie slovenskej literárnej teórie a kritiky* po roku 1989 kolega Mitka charakterizuje a hodnotí badatelské koncepty několika současných slovenských literárních vědců a kritiků (např. Stanislava Rakúse, Petera Liby, Fedora Matejova či Jaroslava Šranka), přičemž nejvíce pozornosti věnuje po zásluze snad nejinvenčnější a nonkonformní osobnosti Valéra Mikuly. Habilitant metody i jimi dosažené výsledky jednotlivých literárních badatelů nejen charakterizuje, ale také kriticky reflektuje a některé i vzájemně komparuje.

Nejvíce výhrad a kritických připomínek pak patrně adresuje Jaroslavu Šrankovi, ovšem o jejich oprávněnosti lze myslím nejednou úspěšně pochybovat, jelikož nejsou pokaždé podloženy



přesvědčivou argumentací, jak třeba ilustruje apodiktické konstatování na s. 97: „Např. při debutové zbirce *Duály* K. Kucbelovej či gynonyme M. Habaja Anna Snegina a „jej“ zbirke *Pas de deux* (ale i d'alších) nadobúdame vďaka Šrankovmu výkladu dojem, že v týchto básnických knihách sa hádam konečne realizujú hviezdne okamihy ponovembrovej slovenskej literatúry. Opomína sa tu však okolnosť, že ide o učebnicové príklady estetickej nehodnoty, umelecky deficitné komunikáty“.

Celkově lze konstatovat, že studie věnované problematice literárního experimentu jsou metodologicky i výkladově zvládnutější, přesvědčivější a přínosnější, nežli ty obsažené ve druhé části práce. Pro úplnost dodejme, že v jejím textu zůstaly neopravené překlepy zejm. v českých citátech, chybně je psán též autor *Medvědího románu*, *Nočního tanga* ad. děl, jehož příjmení je Kratochvíl, nikoliv Kratochvíl. Habilitantovi rovněž uniklo, že Peter Liba už zemřel 25. 9. 2020, spojení „ženské autorky“ je nepatřičný pleonasmus. Zjevné je tendování k jisté terminologické exkluzivitě (diskonektivita, predestinovanost, fumigace), navíc místy zdůrazňované („náš termín“).

Po důkladném zvážení přínosů i problémů habilitační práce nazvané *Korelácie experimentu a teórie v (po)postmoderných stredoeurópskych literatúrach* Mgr. Mareka Mitky, PhD., ji doporučuji přijmout k obhajobě a po případné úspěšné obhajobě doporučuji jejímu autorovi udělit akademický titul docent v oboru habilitačního a inauguračního konání Teória literatúry a dejiny konkrétnych národných literatúr.

Karlovice 24. 2. 2021

prof. PhDr. Lubomír Machala, CSc.

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta | Katedra bohemistiky
PP 207, Křížkovského 10, CZ-771 80 Olomouc
585 633 155 | 777 627 541
lubomir.machala@upol.cz | www.kb.upol.cz